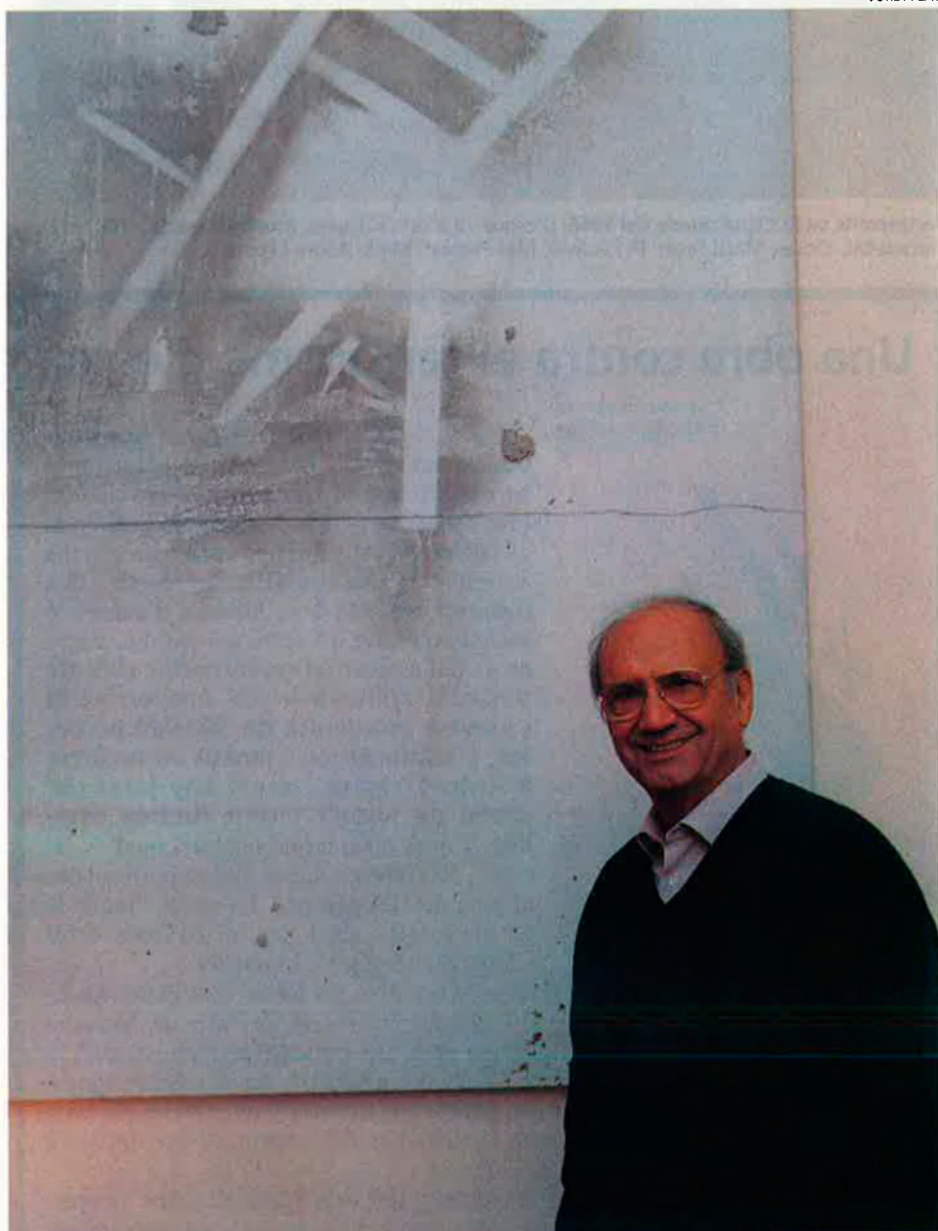

L'espínós equilibri del compromís

Compromès políticament i èticament, Antoni Tàpies no ha caigut en el parany de sacrificar la recerca d'un llenguatge propi a la pruija del missatge directe i pamfletari. El cineasta Pere Portabella comenta aspectes del delicat equilibri en què es mou l'artista.

Si ningú demana sobre el veritable sentit del compromís es trobarà irremissiblement abocat a la paradoxa entre l'ètica individual i els interessos col·lectius. No hi ha dubte que, en el cas dels polítics, agitadors o certs agents del sacseig social, la via del compromís és directa i clara: discursos, pamflets, pancartes, eslògans, demagògia, etc. Ara, tot això esdevé més ambigu quan es trasllada als terrenys de l'art i de les lletres. Els límits entre la creació deguda a un estímul individual i la creació com a defensa oberta d'uns ideals són, encara avui (o avui més que mai), difícils de definir. No obstant això, entenem per artista compromès únicament aquell qui, des del seu estudi ha baixat al carrer i ha posat la seva obra al servei d'una causa. En aquest sentit, doncs, l'artista compromès quedaria reduït exclusivament al missatger, al pintor esdevingut cartellista o a l'assagista-pamfletaire. És en aquest punt que radica l'espínós equilibri del compromís. **"Tàpies -comenta Pere Portabella- ha estat un exemple del rigor en la pràctica artística per aprofundir amb una gran llibertat en el llenguatge creatiu; una actitud que al mateix temps no ha impedit que ell com a ciutadà, al costat de la creació de codis i llenguatges com a resposta davant el món, hagi fet gestos en política. Ha estat un patró en el conflicte generat en l'es-**

Pere Portabella, amb un quadre d'Antoni Tàpies. El pintor el va crear arran de la caputxinada l'any 1966.

JORDI PLAY

Participants en la Caputxinada del 1966. D'esquerra a dreta: Tàpies, Escofet, Bosch, Serra, Tarradellas, Closas, Martí Fecet, Pi i Sunyer, Mas Parera i Millàs Roure i Porta.

Una obra contra el terrorisme d'estat

ARXIU / EDITORIAL 314

Els Premis Octubre del 1976 van ser políticament agitats. Era comprensible, feia gairebé un any que el Generalíssim havia mort i les esquerres vivien l'eufòria de la fi de la dictadura. Aquella nit, a la coneguda Piscina València, es cantaren "Els Segadors" i "La Internacional". Però la llibertat d'expressió encara no estava a l'ordre del dia. La sanció no es féu esperar: **el governador civil de València aplicava la llei antiterrorista i imposà una multa de 500.000 pessetes. L'editor Eliseu Climent va recórrer a Antoni Tàpies, aquell any jurat del premi de poesia Vicent Andrés Estellés.** Tàpies donà un original del qual es farien 5.000 reproduccions que serien venudes al preu de 100 pessetes. La suma s'ingressà en un compte obert per Joan Fuster, Jordi Carbonell i Josep M. Llompart.

La làmina portava al dors un text subscrit per diverses forces dels Països Catalans del qual destaquem un fragment: "El governador civil de València, Mariano Nicolás, ha multat aquesta festa valent-se de la llei contra el terrorisme, amb la quantitat màxima de 500.000 pessetes. A les dotze hores de fer-se pública aquesta sanció, uns terroristes van posar una bomba a la llibreria Tres i Quatre. Es tracta clarament d'uns greus atacs contra les llibertats democràtiques que dia a dia anem aconseguint i dia a dia hem de defensar.

"Contra aquests atacs cridem tots els demòcrates dels Països Catalans perquè, solidaris amb nosaltres, responguem dignament a aquesta mena de mesures repressives."

pai de l'esquerra sobre si les avantguardes polítiques podien reduir, i fins a quin punt, les llibertats de les avantguardes artístiques en favor d'un missatge directe. Un fenomen, en definitiva, que no fa sinó banalitzar l'art, inhibir-lo."

"Tàpies –continua Portabella– ha sabut conciliar la sensibilitat creativa amb el compromís; aprofundir en un caràcter més universal que la cojuntura política del moment exigeix i, al mateix temps, tenir una actitud, un gest, que sense una militància concreta sigui coherent amb el que fas. Jo crec en aquest equilibri complicat en què es mou Tàpies."

Va participar en la Caputxinada l'any 1966, va col·laborar amb l'Assemblea de Catalunya, va realitzar cartells per al PSUC, va donar un quadre a l'editorial Tres i Quatre quan, pels Premis Octubre del 1976, fou castigada amb una sanció de 500.000 pessetes. Tot i així, Tàpies continua essent el pintor amb un llenguatge propi, pur, profund i revolucionari, que desestructura els llenguatges d'acadèmia i nega els postulats. **"Els seus cartells més polítics són sempre els d'un individu que treballa amb codis personals i que no els abandona ni els altera;** que no es posa al servei dels codis que la classe política democràtica utilitzava quan combatia –explica Portabella–. Tàpies ha aconseguit de preservar aquesta autonomia en relació amb les exigències quotidianes i cojunturals d'un moment concret."

Però hi ha més, com siga que avui la lluita és més subtil, perquè "en una societat estratificada com aquesta, de pensament únic, en què ha disminuït la mirada crítica del subjecte, Tàpies és precisament el llum d'alarma que indica que hi ha un buit de comunicació, una manca de sensibilitat, de saber veure i llegir. Perquè avui, l'analfabet no és qui no sap llegir, sinó qui no sap llegir entre línies".

Eliseu T. Climent